

iTEACH: EXPERIENȚE DIDACTICE

ISSN 2247 – 966X

Nr. 112 / DECEMBRIE 2020

112

Identitatea clasei

| **COSTEL CUTUR**

Definirea obiectivelor în cadrul metodei proiectului: perspectiva educației cu instrumente digitale

| **GABRIELA VIOLETA TĂNĂȘESCU**

Cadrul UDL pentru ghidarea practicilor educaționale în instruirea online

| **MARIA BURUNOV**

Cadrul normativ al Republicii Moldova privind aplicațiile TIC în sistemul de învățământ

| **ALEXEI SLIVCA**

Lecția virtuală – pledoarie pentru o altfel de abordare a literaturii fantastice

| **MIHAELA-ALINA CHIRIBĂU-ALBU**

Probleme ale instruirii practice a elevilor în condiții pandemice

| **LORETA MOISĂ**

Dascălul zilelor noastre, „șlefuitor de suflete” online?

| **OANA-CAMELIA BĂLAN**

Un obicei de iarnă – colindătorii

| **GABRIEL MIREA**

Despre eroare

| **CARMEN RĂDULESCU**

Editor: Institutul pentru Educație

Online: www.iteach.ro/experientedidactice

Partener: TEHNE- Centrul pentru Inovare în Educație

Partener: Institutul de Științe ale Educației

Revista "iTeach: Experiențe didactice" își propune să promoveze aspectele practice ale predării, învățării și evaluării școlare prin aducerea în prim plan a experiențelor concrete ale cadrelor didactice. Constituie un canal de comunicare și de informare în cadrul comunității cadrelor didactice înscrise pe platforma iTeach.

Descriere prin cuvinte cheie:

didactică aplicată, practică pedagogică, situații educative, experiențe didactice

iTEACH: EXPERIENȚE DIDACTICE

Cod de identificare ISSN / înregistrarea Bibliotecii Naționale a României:

iTeach: Experiențe didactice (online) = ISSN 2247 – 966X

ISSN – L = 2247 – 966X

EDITOR: **Institutul pentru Educație**

www.iEdu.ro | 0722.458.000

REDACȚIA:

Str. Dr. Louis Pasteur 54

București 050536

COLECTIV DE REDACȚIE

Doru ȘTEFĂNESCU (fundația Institutul pentru Educație)

dr. Olimpiu ISTRATE (Universitatea din București, Departamentul pentru Formarea
Profesorilor)

dr. Oana GHEORGHE (Institutul de Științe ale Educației)

dr. Simona VELEA (Institutul de Științe ale Educației)

Alexandra ARAMĂ (Institutul de Științe ale Educației)

dr. Simona GĂBUREANU (Universitatea Politehnica București, Catedra pentru Pregătirea
Personalului Didactic)

E-MAIL: echipa@iteach.ro

PAGINA REVISTEI:

www.iteach.ro/experientedidactice

Identitatea clasei

De **Costel Cutur**

Școala Gimnazială Nr. 1, Negoiești (Bacău)

Crearea identității unei clase este foarte importantă pentru ca aceasta să funcționeze ca un grup omogen și pentru ca relațiile dintre elevi să fie unele sănătoase, bazate pe comunicare, încredere și înțelegere. În noul context educațional, acest lucru nu se mai poate crea atât de ușor, dar imediat ce vom reveni la clase, sunt importante de știut și de aplicat abordări prin care clasa de elevi să se formeze ca grup și fiecare elev să se simtă integrat și să aibă acel sentiment al apartenenței, atât de important pentru dezvoltarea sa psihosocială.

În formarea identității unei clase ca grup omogen, sentimentul apartenenței este foarte important. Pentru ca acest sentiment să fie creat, fiecare elev trebuie să participe la câte o sarcină din cadrul clasei. Astfel, elevilor le este oferită oportunitatea de a contribui, cât de puțin, la bunul mers al lucrurilor, ei simțindu-se folositori și importanți.

Pentru început, o listă de sarcini zilnice poate fi creată: monitorizarea liniștii, supravegherea curățeniei, monitorizarea gunoierului, ștergerea tablei sau îngrijirea plantelor. Fiecare elev trebuie să aibă câte o sarcină sau ei pot lucra în perechi sau echipe. Sarcinile pot fi rotite, prin crearea unei liste sau prin extragerea de bilețele. Pentru elevii mici, imaginea sarcinilor le este de mare ajutor, așa că învățătorul poate desena sau decupa imagini pentru a le afișa la avizierul clasei, sau elevii înșiși desenează sau colorează materialele ce vor fi expuse. Pentru fiecare sarcină este stabilit un interval orar, iar dacă lipsește cel responsabil, trebuie nominalizat dinainte un înlocuitor. În crearea identității unei clase și a sentimentului de apartenență al elevilor, trebuie ținut cont de faptul că persoanele sunt programate pentru comunitate și viață socială. Dorința și capacitatea elevilor de a învăța este influențată într-un înalt grad de calitatea conexiunii și atașamentului pe care aceștia o stabilesc cu colegii și dascălii lor.

Atmosfera creată în clasă prin împărțirea responsabilităților, astfel încât fiecare să fie implicat într-o activitate bine desemnată va fi una bazată pe încredere, cooperare, colaborare, comunicare, interes, implicare și deschidere. Relațiile dintre elevi vor fi optimizate, dar și dorința lor de a învăța, de a se implica în activitățile didactice ale clasei (nu doar în cele practice, organizatorice), procesul de predare-învățare căpătând noi valențe. Având sentimentul că aparțin unui colectiv, că sunt utili bunului mers al lucrurilor în clasă (sau chiar la nivelul școlii), elevii devin mai motivați, anxietatea li se va regla știind că, orice s-ar întâmpla, vor avea parte de susținere afectivă atât din partea cadrului didactic, cât și din partea colegilor. Rolul legăturilor sociale este unul deosebit de important în optimizarea procesului educativ.

«Avem nevoie, mai mult ca oricând, de o transformare profundă a modului în care definim și practicăm învățarea, pentru că, deși toată lumea spune că trăim într-o societate bazată pe cunoaștere și pe învățare, aproape nimeni nu mai vrea să învețe... Învățarea a fost alterată de gratificarea imediată, de evaluările fără sens, de presiunile instituționale și sociale de tot felul, de ierarhii și, mai ales, de neînțelegerea modului în care ne angajăm ca ființe umane în acest proces» – Prof. univ. dr. Lucian Ciolan, decan al Facultății de Psihologie și Științele Educației, Universitatea din București.

O nouă abordare a învățării este cea bazată pe atașament, pe dezvoltarea interesului social din partea elevilor și prin crearea unor conexiuni deosebite în cadrul colectivelor de elevi, prin responsabilizarea fiecăruia și prin crearea sentimentului de apartenență și securitate.

Cu cât elevii realizează cât mai multe lucruri în sala de clasă, fiind apreciați atât de către colegi, cât și de către învățător/diriginte/profesori, cu atât el devine mai mulțumit de sine însuși, dornic să realizeze și alte lucruri în sala de clasă sau la nivelul școlii.

Astfel, se formează interesul social și atitudinea deschisă spre înțelegere și colaborare.

Bibliografie

1. Cozolino, Louis, Predarea bazată pe atașament, Editura Trei, Buzurești, 2017;
2. Beadle, Phil, Cum să predai – Strategii didactice, Didactica Publishing House, 2020.

Definirea obiectivelor în cadrul metodei proiectului: perspectiva educației cu instrumente digitale

De **Gabriela Violeta Tănăsescu**

Liceul Teoretic Traian, Constanța (Constanța)

Dorim ca învățământul românesc să devină un mediu european, democratic și creativ de dezvoltare pentru toți și pentru fiecare. Formarea elevilor ca viitori cetățeni activi și creativi, capabili să se integreze pe piața muncii, într-o societate dinamică de tip european, revine într-o mare măsură cadrelor didactice din învățământul preuniversitar prin activitatea desfășurată, susținută de o bună proiectare a scopurilor și obiectivelor aliniate cu competențele generale și specifice – toate acestea într-o perspectivă mai largă. În fond, unul dintre motivele esențiale pentru care oamenii urmează școala este reușita socială: mergem la școală pentru a reuși în viață, pentru a promova în societate, pentru a câștiga un statut social recunoscut.

„Persoanele care învață, indiferent de vârstă pe care o au, sunt mai motivate în momentul în care constată utilitatea a ceea ce învață și în momentul în care pot utiliza respectivele informații pentru a face ceva ce are un anumit impact asupra celorlalți — în special asupra comunității lor.” –McCombs, 1996; Pintrich & Schunk, 1996, citat în Bransford et al., 2000, p. 61)

Apare astfel nevoia de a introduce în programele educaționale, a necesității adaptării cerințelor de predare cu o flexibilizare în ceea ce privește inserarea în curriculum a instrumentelor moderne și a abilităților necesare pentru integrare și interconectare cu comunitatea științifică și cu mediul concurențial, într-un mod practic și eficient, realizându-se o apropiere tot mai puternică a procesului educației de cerințele pieței.

„Geniul este abilitatea de a pune în practică ceea ce există în mintea ta.” –Francis Scott Key Fitzgerald (1896–1940), scriitor american

Instruirea bazată pe realizarea de proiecte este un model de instruire centrat pe elev. Acest tip de instruire dezvoltă cunoștințe și abilități într-un domeniu prin sarcini de lucru aplicate, care promovează cercetarea și demonstrații reale ale învățării ca rezultate și performanțe. În procesul de învățare bazat pe proiecte, cadrele didactice se pot orienta după anumite obiective, rezultatele anticipate fiind gândite astfel încât să acopere toate scopurile propuse:

O1. Implementarea **metodei proiectului**, a conceptului de învățare centrată pe elev care ajută la dezvoltarea personalității fiecăruia:

- Realizarea de proiecte cu caracter inter și/sau transdisciplinar ce oferă situații autentice, din viața reală;
- Utilizarea fișelor de lucru realizate cu imagini sugestive, cu întrebări și răspunsuri adecvate temei proiectului;
- Realizarea unei broșuri anuale cu proiectele realizate de elevii din grupul țintă;
- Crearea unor prezentări/Google Slides, Microsoft Sway;
- Stocarea pe suport extern sau în cloud/Drive a proiectelor realizate de elevi;
- Promovarea proiectelor prin - pliante, postere, newsletter;
- Diseminarea rezultatelor: site tip blog sau ePortofoliu dedicat proiectului prezentat de elevi, cu aspect grafic plăcut, cu imagini și materiale educaționale electronice cu impact pozitiv asupra imaginii școlii în comunitatea locală/Google Sites;
- Participarea la diferite concursuri județene, naționale, internaționale;

O2. Realizarea la nivelul grupului țintă a acumulării **competențelor necesare secolului XXI**:

- Utilizarea grilor de evaluare criterială pentru competențele secolului XXI (capacități de gândire, procese de învățare);
- Utilizarea listelor de verificare pentru competențele sec. XXI (capacități de gândire, procese de învățare);
- Participarea la programe de tip learning by doing;
- Organizarea unui târg de proiecte - cu frecvență semestrială -având invitați din comunitatea locală, consiliul de administrație al unității de învățământ, reprezentanți din mass-media locală, etc.;

O3. **Lărgirea granițelor creativității** în procesul de predare-învățare-evaluare:

- Utilizarea grilelor de evaluare criterială a creativității;
- Utilizarea listelor de verificare pentru creativitate;

- Utilizarea IT&C pentru a stimula imaginația elevilor;
- Realizarea proiectelor ce necesită rezolvarea unor probleme din viața cotidiană;
- Utilizarea instrumentelor moderne și a abilităților necesare pentru integrare și interconectare cu comunitatea științifică;

O4. Promovarea și încurajarea **activităților individuale și în echipă**:

- Participarea de către fiecare elev din grupul țintă la realizarea a 3-4 proiecte utilizând instrumente IT&C;
- Conferințe de grup cu posibilitatea conexiunii online /Google Meet, Microsoft Teams etc.;
- Utilizarea grilelor de evaluare criterială a comunicării și a colaborării/Google Forms;
- Realizarea unei galerii de fotografii digitale;

O5. Antrenarea **elevilor ca parteneri în dezvoltarea actului educativ**, atât în etapa de elaborare a documentelor școlare cât și în cadrul procesului de învățare-predare:

- Brainstorming;
- Conferințe profesor-elev;
- Ziar electronic online /Google Sites;

O6. **Dezvoltarea unor parteneriate educaționale** cu instituții de același profil și cu principalii factori locali educativi:

- Stabilirea unui protocol de colaborare privind o tematică actuală;

O7. **Modelarea curriculumului** având profesorul ca "designer al instruirii":

- Utilizarea unor metode moderne în procesul de predare-învățare: experimentul, diagrama K-W-L, ciorchinele, cubul, mozaicul, metoda problematizării - *problem solving*, sinectica, proiectul, jurnalul cu dublă intrare etc.;

O8. Stimularea și dezvoltarea **potențialului cognitiv multiplu al elevilor** (Teoria inteligențelor multiple, H. Gardner):

- Integrarea noilor tehnologii în instruire: folosirea Internetului, a resurselor online, a bibliotecilor virtuale, a comunicării online;

O9. Dezvoltarea **abilităților de gândire de nivel superior** (Taxonomia lui Bloom):

- Învățarea-predarea interactivă (folosind tehnologia informației și a comunicării);
- Utilizarea jocurilor, testelor și chestionarelor realizate în colaborare, online /Google Sites;

O10. **Obținerea feedback-ului** pentru îmbunătățirea continuă a procesului educațional:

- Utilizarea chestionarelor, focus-grupurilor privind obținerea feedback-ului de la elevi, cadre didactice, părinți, comunitatea locală/Google Forms.

Rezultatul major obținut prin utilizarea metodei proiectelor în procesul educativ îl reprezintă creșterea performanței școlare și capacității de creație științifică, realizarea progresului școlar, prevenirea abandonului școlar. Nu în ultimul rând, se realizează dezvoltarea instituțională a unității de învățământ și poziționarea sa ca centru de resurse pentru comunitate.

Cadrul UDL pentru ghidarea practicilor educaționale în instruirea online

De **Maria Burunov**

Liceul de Arte Ionel Perlea, Slobozia (Ialomița)

Soluțiile găsite de profesori în timpul pandemiei nu corespund canoanelor proiectării online clasice, dar o mare parte dintre resursele și strategiile adoptate sunt utile și pentru activitățile didactice tradiționale, mediate de tehnologie. În contrast cu dezvoltarea cursurilor online clasice, *emergency remote teaching* (ERT) presupune mutarea temporară a instruirii în mediul online, un mod de livrare alternativ datorat unei situații de criză, respectându-se însă un cadru universal de proiectare. Cu toții considerăm că școala nu va mai fi la fel ca și înainte de criză, multe dintre resursele de învățare online realizate pentru ERT și metodele didactice utilizate în această perioadă își vor găsi locul în viitoarele activități didactice față în față, dar mai ales în cele mixte/ hibride (*blended learning*).

Obiectivul principal în această situație nu este cel de a crea un sistem de instruire online robust, ci de a oferi acces temporar la instruire și suport într-o manieră rapidă și fiabilă, în timpul unei situații de criză.

Una dintre problemele majore în ERT constă în resursele de învățare, materialele didactice și gradul lor de accesibilitate online. Acesta este unul dintre principalele motive pentru care activitățile și resursele în ERT ar trebui să țină cont de Designul universal al învățării (UDL - *Universal design for learning*) o teorie ce se concentrează pe proiectarea de medii de învățare flexibile, incluzive și centrate pe elev pentru a se asigura că toți studenții pot accesa și învăța din materialele, activitățile și sarcinile cursului.

Curriculumul UDL recunoaște natura unică a fiecărui elev și nevoia de a aborda diferențele dintre aceștia prin:

- Mijloace multiple de reprezentare, pentru a oferi elevilor/cursanților oportunitatea de a dobândi informații și cunoștințe într-o varietate de moduri (format, grad de dificultate, succesiune logică etc);
- Mijloace multiple de acțiune și exprimare, pentru a oferi elevilor/cursanților alternative pentru a demonstra ceea ce știu;
- Mai multe mijloace de implicare, pentru a satisface interesele elevilor/cursanților, pentru a crește motivația, oferindu-le provocări adecvate (să ofere diverse modalități de participare, interacțiune, dinamism. (Istrate, 2018)

Astfel, predarea este proiectată să fie flexibilă și variată,

încorporând o gamă de mijloace pentru a atinge rezultatele învățării, inclusiv utilizarea tehnologiei accesibile pentru studenții cu dizabilități, iar învățarea este proiectată pentru a angaja elevul, pentru a ține cont de punctele de acces, de interesele, de nevoile sale în contextul cursului.

UDL este un cadru valid pentru ghidarea practicilor educaționale în IAC, și care:

A. oferă flexibilitate în modul în care sunt prezentate informațiile, în modul în care elevii răspund sau demonstrează cunoștințe și abilități și în modul în care elevii sunt implicați în activitățile de învățare;

B. reduce barierele în instruire, asigură suport adecvat, susținere și provocări și menține așteptări ridicate la toți studenții, inclusiv studenții cu dizabilități. (Dalton, 2017).

Astfel, predarea este proiectată să fie flexibilă și variată, încorporând o gamă de mijloace pentru a atinge rezultatele învățării, inclusiv utilizarea tehnologiei accesibile pentru studenții cu dizabilități, iar învățarea este proiectată pentru a angaja elevul, pentru a ține cont de punctele de acces, de interesele, de nevoile sale în contextul cursului.

Elias (2010) a extras 8 principii UDL deosebit de utile pentru învățarea digitală:

- Utilizare echitabilă
- Utilizare flexibilă
- Simplu și intuitiv
- Informații perceptibile
- Toleranță față de erori
- Efort fizic și psihic redus
- Comunități de învățare și suport
- Climatul de instruire motivant

Recomandări pentru realizarea activităților de învățare cu suport digital:

- Să furnizăm conținut digital într-un format cât mai simplu
- Să stocăm informația în cloud și pe site-uri partajate
- Să livrăm informația în porții mici
- Să variem strategia didactică, tipul de resurse, să schimbăm abordarea pe care o folosim cel mai frecvent
- Să pregătim întotdeauna un suport vizual (ppt, prezi, sway etc.), să integrăm, pe cât posibil, scurte filme relevante, soft educațional, secvențe de lecție interactive
- Să evaluăm elevul în mod divers
- Să păstrăm interfața utilizatorilor într-o formă simplă,
- Să utilizăm resurse deschise și software liber
- Să utilizăm subtitrări, descriptori, transcrieri
- Să facem evaluare formativă, pe parcurs, dând feedback frecvent, „apreciind diverse produse ale activităților (în format digital, online), schimbând formatul testului, ținând cont de evaluările colegilor săi sau de semnificația contribuției lui într-un grup de lucru etc.” (Istrate, 2018)
- Să evităm supraîncărcarea și să creăm starea de bine a elevilor
- Să încurajăm modalități multiple de comunicare

- Să grupăm pe cât posibil elevii/cursanții în acord cu accesul și preferințele lor tehnice
- Să utilizăm memo, întrebări, quizz-uri, diverse abordări și aplicații
- Să susținem introducerea de conținut digital generat de cursanți
- Să avem întotdeauna în vedere motivarea elevilor și antrenarea lor în activitățile de învățare.

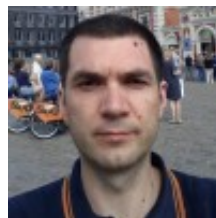
Bibliografie

1. Chicioreanu T. Mar Camacho (2016) mLearning - perspective europene, în cadrul EUROIN: European Innovation and Inclusion through Open Education: an interdisciplinary approach ERASMUS+, 575370-EPP-1-2016-1-RO-EPPJMO-MODULE
2. Dobre, I., Studiu critic al actualelor sisteme de e-learning, Referat, Academia Română, Institutul de Cercetări pentru Inteligență Artificială, București, 2010
3. Foca E. (2017) Contexte psihopedagogice ale utilizării filmelor în procesul educațional http://dspace.usarb.md:8080/jspui/bitstream/123456789/3754/1/Foca_film_educatie.pdf
4. Grosseck, G. & Malita, L. (2015). Ghid de bune practici e-learning. Editura Universitatii de Vest din Timisoara.
5. Istrate, O. (2013). Manuale digitale sau Cum migrăm către un mediu educațional avansat tehnologic. Ce așteptăm avem astăzi de la un program de implementare a manualelor electronice? În: Elearning.Romania. Online: elearning.ro/manuale-digitale-catre-un-mediu-educational-avansat-tehnologic
6. Istrate, O. (2018) Proiectarea și desfășurarea activităților de învățare cu suport digital. Suport de curs online. Disponibil: iTeach.ro
7. Istrate O. (2000) Educația la distanță. Proiectarea materialelor /Editura Agata, Botoșani. Online: agata.ro/wp-content/uploads/2013/02/EdituraAgata_OlimpiusIstrate_Educatia_la_distanta_2000.pdf
8. <https://digitaledu.ro/activitati-de-invatare-digitale/>
9. <https://www.digitaliada.ro/materiale-validate>
10. REDION-program postuniversitar REDION, 2020
11. Rapoartele NMC Horizon, (2014–2017). Accesat la: <https://www.nmc.org/nmc-horizon/>
12. Raportele Horizon Educate (2018–2019). Accesat la: <https://library.educause.edu/resources/>
13. Innovating Pedagogy Reports 2012-2019. Accesat la: <https://iet.open.ac.uk/innovating-pedagogy>
14. https://ec.europa.eu/education/resources-and-tools/coronavirus-online-learning-resources_en

Cadrul normativ al Republicii Moldova privind aplicațiile TIC în sistemul de învățământ

De **Alexei Slivca**

Liceul Teoretic Ion Luca Caragiale, Orhei (Orhei)

În condițiile globalizării economiei și accelerării dezvoltării tehnologiilor informaționale (TIC), este necesară o nouă abordare privind educația tinerei generații. În Republica Moldova, acest fapt îl observăm începând cu anul 2000, odată cu implementarea noilor politici educaționale în care elevii sunt educați pentru a face față schimbărilor lumii contemporane. În aceste condiții, implementarea TIC în învățământ este esențială, deoarece contribuie la schimbarea accentelor în educație, în care școala formează indivizi care fac față incertitudinii și inovării.

În prezent, în Republica Moldova principalul document de politici în domeniul educației privind utilizarea TIC în sistemul educațional îl reprezintă Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014–2020 „Educația-2020”, care, stabilește obiectivele și sarcinile pe termen mediu în vederea dezvoltării educației și definește orientările și direcțiile prioritare. În contextul reformei educaționale, acestea sunt preconizate a fi realizate prin intermediul unor acțiuni prioritare din partea statului: acces la Internet, utilizarea TIC în procesul de examinare și evaluare, integrarea cursurilor on-line în activitatea la clasă, utilizarea conținuturilor digitale la clasă. Aceste acțiuni sunt concepute ca un proces evolutiv și dinamic orientându-se spre crearea unui sistem educațional informatizat, interactiv și creativ, ca finalitate având loc creșterea calității nivelului educațional.

În strânsă legătură cu prioritățile „Educația-2020” este și problematica de coordonare a elementelor intersectoriale, astfel în anul 2015 a fost aprobată Strategia de creștere a competitivității industriei tehnologiei informației pe anii 2015–2021. Strategia are drept scop stimularea dezvoltării tehnologiilor informaționale și comunicaționale fiind axată pe 3 priorități [1] :

- excelență în educație și cercetare în domeniul IT;
- mediu de afaceri, facilități economice și inovație în domeniul IT;
- piețe și parteneriate internaționale.

Prioritatea de bază a Strategiei este excelența în educație, în care se regăsesc următoarele intervenții planificate: încurajarea elevilor să-și aprofundeze cunoștințele în domeniul TIC, introducerea orelor TIC în cadrul activităților extracurriculare, creșterea capacității instituțiilor de învățământ în domeniul TIC

etc. Aceste acțiuni au drept scop implementarea unor inițiative și proiecte care vor spori numărul specialiștilor în domeniul IT [1].

La etapa actuală, aplicarea TIC în învățământ reprezintă o prioritate pentru sistemele educaționale din țările europene, inclusiv și Republica Moldova. Cercetările din domeniul educațional cu aplicarea posibilităților TIC [2], [3], [4], arată că noile tehnologii permit creșterea substanțială a eficacității învățării. Așadar, la nivelul politicilor educaționale de stat sunt necesare unele schimbări care vor determina dotarea instituțiilor de învățământ cu echipament necesar ulterior digitalizarea sistemului care vor aduce beneficii atât elevilor, cadrelor didactice, cât și întregii societăți în general.

Analizând datele cu privire la cheltuielile pentru educație în perioada 2005–2014 [4], observăm că ponderea cheltuielilor în această ramură este una constantă din Produsul Intern Brut (PIB) încadrându-se între valorile minime de 7% în anii 2013 și 2014 și valoarea maximă de 9,4 % în anul 2009. Aceste valori sunt cele mai mari în regiune, unde ponderea în PIB a cheltuielilor pentru educație sunt încadrate între valorile de 2,8%-5% în state cum ar fi: România, Bulgaria, Ungaria și Slovacia [5].

Chiar dacă cheltuielile pentru educație reprezintă una dintre ramurile prioritate finanțate de guvernele din această perioadă, o bună parte din resurse sunt direcționate spre domeniul salarizare și întreținere a instituțiilor [6], pentru domeniul infrastructura informațională sau investiții capitale resursele sunt insuficiente pentru computerizarea și digitalizarea sistemului educațional. Din această cauză indicatorul de calitate a sistemului educațional este 3.2 fiind unul dintre cele mai redus comparativ cu alte state din regiune unde se atestă scorul de 3.8–4.1 [7]. Cu toate acestea, în ultimii ani au fost întreprinse acțiuni concrete pentru dezvoltarea cadrului normativ și a infrastructurii necesare privind implementarea TIC în educație [7] :

- au fost elaborate și aprobate Standardele minime de dotare cu mijloace TIC a instituțiilor de învățământ general
- au fost elaborate Standardele de competente digitale ale elevilor și Standardele de competente digitale ale profesorilor
- a fost elaborat proiectul Planului de acțiuni privind e-Educație 2015–2020.
- a fost administrat grantul de 300.000 USD, prin care 40 de instituții au fost dotate cu un set de calculatoare și table interactive

Datele prezentate mai sus sunt invers proporționale în raport cu infrastructura informațională și nivelul de dezvoltare a indicatorilor TIC în care atestăm următoarea situație [8]:

- Disponibilitatea calculatoarelor în gospodărie este de 58%;
- Ponderea gospodăriilor conectate la internet este de 53%;
- Tipul de bază al conexiunii la internet este ADSL 47%;
- Cota utilizatorilor calculatorului este de 55%.

Conform datelor prezentate în Indicele de infrastructură, acces, conținut digital și servicii electronice pentru Republica Moldova identificăm faptul că la nivel mondial și european, Republica Moldova cunoaște în ultimii trei ani progrese considerabile în infrastructură și acces, conținut digital și servicii electronice.

De asemenea, pentru Republica Moldova se atestă o tendință de

dezvoltare continuă a sectorului informațional și digitalizare a populației care contribuie la fortificarea capacităților de utilizare a beneficiilor TIC în diferite domenii. Astfel, dacă în anul 2000 în RM existau 53,894 persoane care aveau acces la internet ceea ce reprezenta 1,3% din rata de penetrare a serviciilor de acces la internet (RPSAI), în anul 2016 au fost atestați 1,946,111 de utilizatori sau 47,9% din RPSAI [9] .

Generalizând datele prezentate, putem conchide că la etapa actuală, elaborarea politicilor și coordonarea punerii lor în aplicare sunt, fără îndoială cele mai importante acțiuni pentru implementarea cu succes a a reformei învățământului din Republica Moldova. Schimbările produse în domeniul TIC afectează evident toate domeniile, inclusiv cel al educației, în această ordine de idei în scopul integrării eficiente a TIC în educație, la nivel de stat au fost preconizate un șir de acțiuni prioritare de dezvoltare a sistemului de învățământ din țară:

- Programul Prezidențial „SALT” (2004) pentru implementarea TIC în sistemul de învățământ;
- Aprobarea Strategiei Naționale de edificare a societății informaționale – “Moldova electronică” (2005) ;
- Aprobarea Planurilor de activitate și crearea grupurilor de lucru interministeriale, în vederea eficientizării implementării Programului „SALT” și dezvoltării infrastructurii informațional-tehnologice a sistemului educațional al RM (2006, 2007) ;
- Aprobarea Concepției Sistemului Informațional Educațional (SIE) (2007) și elaborarea documentației tehnice pentru două subsisteme ale SIE: implementarea TIC în educație și instruirea cadrelor didactice și manageriale;
- Strategia Națională de dezvoltare a societății informaționale „Moldova digitală 2020” Aprobata prin Hotărârea Guvernului nr. 857 din 31 octombrie 2013 ;
- Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014–2020 „Educația-2020” ;
- Strategia de creștere a competitivității industriei tehnologiei informației pe anii 2015–2021, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.254 din 14 mai 2015 .

Acestea, sunt orientate spre informatizarea învățământului care va duce inevitabil la creșterea performanțelor și va pregăti tinerii pentru a satisface cerințele actuale ale pieței muncii.

Bibliografie

1. Strategia de creștere a competitivității industriei tehnologiei informației pe anii 2015–2021, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.254 din 14 mai 2015
2. Bounegru T. Instruirea computerizată. Chișinău: CE USM, 2001. 244 p.
3. Bostan I., [et. al.]. Bunele practici de instruire E-Learning/Online : Culegere de articole, Chișinău, 2014 , 297 p
4. Gremalschi A. Impactul noilor tehnologii informaționale în educație, Chișinău, 2003,62 p.
5. EUROSTAT. Bază de date.[on-line]. Disponibil pe Internet: ec.europa.eu/eurostat/data/database
6. Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014–2020 „Educația-2020”
7. Raportul Global de Competitivitate 2014–2015” The Global Competitiveness Report 2014–2015, p.458 [online]. [accesat 20 octombrie 2020]; Disponibil:

www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2014-15.pdf

8. Raport analitic asupra rezultatelor sondajului „Percepția, asimilarea și susținerea de către populație a e-Transformării Guvernării în Republica Moldova”, IPP, noiembrie 2012, p.14

9. Internet Users in Moldova (2016*) [online]. [accesat 20 octombrie 2020]; Available from: URL: internetlivestats.com/internet-users/moldova/history.uaic.ro/studenti/studii-de-licenta-id/platforma-blackboard/

Lecția virtuală – pledoarie pentru o altfel de abordare a literaturii fantastice

De **Mihaela-Alina Chiribău-Albu**

Colegiul Național de Artă Octav Băncilă, Iași (Iași)

Articolul privește modul în care profesorul poate aborda diferit receptarea literaturii fantastice. Astfel, o abordare transdisciplinară, în care elevii să conecteze conținuturile specifice literaturii cu noile tehnologii, și implicit cu viața reală, reprezintă calea prin care pot fi motivați în studiul navelor fantastice eliadesti, ce au constituit suportul aplicării unor instrumente de lucru moderne. În primul rând, am pus în lumină avantajele și dezavantajele lecției virtuale, modul în care este eficientizat demersul educativ. Apoi, am prezentat câteva instrumente online: blog, wiki etc, utilizate în contexte informale, și care pot fi implementate cu succes în receptarea literaturii. De asemenea, am evidențiat și finalitatea transdisciplinarității: înțelegerea omului în totalitate. Lecția virtuală devine în felul acesta o necesitate în receptarea literaturii, putând fi folosită cu succes pentru a transmite, activa și evalua informații, într-un mod care este foarte atractiv pentru elevii/studenții cucerii definitiv și irevocabil de noile tehnologii ale informației.

Receptarea navei fantastice constituie un demers interesant, dar și riscant, atât din punct de vedere literar-științific, precum și didactico-metodic. „Riscul” științific al abordării acestui segment de literatură e dat de însăși semantica termenului „fantastic”, de varietatea definițiilor și a criteriilor de analiză identificabile atât la o analiză diacronică, cât și sincronică.

Metodologia receptării navei fantastice trebuie gândită în parametrii „jocului” pe care termenii „conflict” – „fascinație” îl instituie în structura psiho-mentală a elevului din ciclul liceal. Este, în primul rând, conflictul dintre elevul secolului al XXI-lea și tot ceea ce nu reprezintă o „ancoră” în preocupările sale pragmatice, iar literatura e percepută ca atare, ea constituind doar un „obiect de studiu” la care se susține obligatoriu și un examen la finele ciclului. Cu atât mai mult fantasticul, care redă, în esență, conflictul dintre două ordini ontologice contrare, dă naștere întrebării „*Mai e necesar studiul textului fantastic în societatea*

actuală, ultracomputerizată?”. Un răspuns pozitiv, care să trezească elevului dorința de a pătrunde în mecanismele textului fantastic trebuie să-și identifice argumentele în varii domenii, de la psihanaliză, până la știință: legătura subtilă dintre manifestările fantastice și neliniștile, obsesiile psihicului uman, descoperirile științifice de ultimă oră din fizica modernă cuantică, ce a demonstrat în condiții de laborator că doi atomi ocupă același punct, în același spațiu și timp, mecanism care aplicat la o altă scară explică evenimente considerate, până nu demult, imposibile.

Fascinația, în contextul actual, îmbracă haina virtualității, a noilor tehnologii, a fenomenului informatizării pe scară largă a profesiorilor.

Specificul navei fantastice rezidă în sprijinirea tehnicii discursive pe o retorică a ambiguității care necesită din partea elevilor nu doar o reacție intelectuală, ci și una afectivă. Luând în considerare maniera metaforică în care s-au raportat la textul narativ, în genere, și la cel fantastic în special, Umberto Eco și Mariana Anton, nuvela fantastică constituie o „metaforă” în de-codarea căreia ar trebui aplicate, în vederea receptării și interiorizării multiplelor ei valențe, atât o analiză literară textuală, cât și contextuală, respectiv extratextuală.

Demersurile proiectate în manieră transdisciplinară oferă o instrumentalizare mai eficientă și mai rapidă a metodelor, a procedeelelor, a mijloacelor didactice, tradiționale sau moderne, găsind o cale flexibilă și echilibrată de utilizare a lor în același context didactic. Dincolo de caracterul cronofag și energofag al abordării transdisciplinare pe care o propunem, de polemicele pe care le provoacă în rândul celor care privesc resursele TIC cu circumspecție, credem că astfel de abordări au menirea de a-l provoca pe elev să participe activ la propriul proces de formare, dintr-o reală motivație interioară: a (re)descoperirii de sine și a capacităților, a competențelor care-i legitimează individualitatea.

Dacă la început computerul era gândit ca un instrument de lucru pentru laboratoarele de informatică, unde aveau acces elevii care se pregăteau în acest domeniu, ultimii ani au adus o adevărată revoluție conceptuală în educație, computerul devenind un mediu pentru învățare în general, pentru toate disciplinele din programă. Extraordinara dezvoltare a tehnologiilor multimedia a contribuit la apariția unui domeniu nou, softul educațional, un foarte interesant hibrid între programare, informatică, psihopedagogie și diverse materii din curriculum, care astăzi depășește timpul experiențelor, fiind pe cale să devină un domeniu cu drepturi depline și viitor sigur în oferta educațională. Teoreticienii anilor '70 anticipaseră, de altfel: computerul poate fi folosit pentru educare – instruire – învățare. Teoriile care atunci păreau aproape fanteziste, astăzi au devenit realitate, realitate care descoperă teorii vechi, ce par special gândite pentru fundamentarea unui domeniu nou apărut.

În urma unor studii întreprinse atât în țara noastră, dar mai ales în plan internațional s-au desprins o serie de concluzii interesante cu privire la eficiența utilizării software-ului educațional, dintre care amintim: oferă informații organizate; chestionează pe cel ce învață; stimulează creativitatea; constituie un mijloc atractiv de a verifica, consolida și recapitula cunoștințele; né determină să găsim soluții interactive și moderne de abordare a lecțiilor; obțin rezultate bune mai ales elevii care învață încet sau au rămas în urmă; diminuează factorul de stres; comportă caracter ludic și reduce timpul de studiu; se modifică pozitiv atitudinea față de computer.

Este evident că aceste noi concepte în educație nu le pot înlocui pe cele tradiționale în mod radical.

Există domenii sau etape ale procesului de învățământ în care educația tradițională este de neînlocuit: faza preșcolară, primii ani de educație în școli, când influența personală a educatorului rămâne determinantă, fazele de debut în învățarea unor noi concepte atât la tineri, cât și la adulți. Însă în predarea literaturii în liceu și universitate, computerul poate fi folosit cu succes, stabilind noi modalități de comunicare cu elevii/studentii, ce devin mult mai atrași și implicați în procesul didactic.

Îmbinarea tradiției cu noul poate conduce însă cu mai multă siguranță la realizarea unui învățământ modern, utilizarea tehnologiilor moderne pentru adaptarea procesului educativ la necesitățile individuale ale fiecărui elev fiind un deziderat. Informatizarea învățământului, care a cunoscut o importantă creștere în ultima perioadă, nu înseamnă însă numai dotarea cu calculatoare, ci și folosirea acestora de către profesori la oră.

Acest lucru presupune o pregătire adecvată a cadrelor didactice pentru utilizarea tehnologiei informației în procesul de predare. Este o diferență majoră între a deschide calculatorul și a transmite, a manevra elementele unei lecții. Prin urmare pregătirea cadrelor didactice este un element de bază. Fără perfecționarea personalului didactic sunt șanse mici ca tot acest demers, care presupune multă muncă și fonduri uriașe, să aibă o finalitate. Vor trebui de asemenea reprofileate programele și auxiliarele, pentru ca ele să poată fi adaptate cu o mai mare ușurință la o programare a unei lecții pe calculator. Dinamica noilor metode de învățare fiind fundamental alta, elevul/studentul este învățat cum să învețe adaptând mijloacele propuse la propriile capacități și abilități, este deprins mai degrabă să caute informația, folosind algoritmi precisi, decât să o rețină fără discernământ.

Lecția virtuală devine în felul acesta o necesitate pentru orele de literatură română, putând fi folosită cu succes pentru a transmite, activa și evalua informații, într-un mod care este foarte atractiv pentru elevii/ studentii cucerii definitiv și irevocabil de noile tehnologii ale informației. Între obiectivele cadru ale disciplinelor umaniste figurează și cerința formării estetice a elevilor. Manualul tradițional, a cărui publicare repetată necesită un quantum ridicat de efort și cheltuieli pe măsură, nu oferă întotdeauna un desing adecvat, e monoton și nu poate, prin specificul său, să utilizeze sunetul, de exemplu. Manualul virtual, agreat în ultimul timp, oferă posibilitatea unei fericite conjugări a metodelor auditive și vizuale, a culorii și a imaginii cinetice cu textul propus de manualul tradițional, adică cu textul scris. Printr-o reală îmbinare a imaginii, a sunetului și a mișcării, manualul virtual va deveni în viitor o modalitate de lucru eficientă.

Lecția virtuală oferă o instrumentalizare mai rapidă și mai variată a metodelor, a procedurilor și a mijloacelor didactice tradiționale sau moderne, găsind o cale de mijloc de utilizare a lor în același spațiu.

- Portofoliile pot fi mai rapid și mai ușor realizate, expuse sau evaluate.
- Expunerea sau prezentarea unor informații permit folosirea de imagini, un desing personalizat și atractiv.
- Extemporalele sub formă de test grilă pot căpăta aspect ludic, mai detensionat prin urmare.

- Caracterul interactiv al dezbaterilor poate fi mai accentuat tocmai prin apelul la imagine, sunet, imagine cinetică.
- Exercițiul poate fi diversificat extrem de mult prin aspectul diferențiat, implicând lectura și compararea de imagini, recunoașterea de sunete, asocierea lor etc.
- Metodele de evaluare sau de feed-back devin foarte variate, eliminând reacția de teamă.
- Lecția virtuală creează un spațiu care solicită atenția elevului/studentului și a profesorului mai mult decât o lecție tradițională, în care primul își poate permite o pauză nejustificată.

Caracterul teoretic al lecției de disciplină umanistă tinde astfel să devină unul „practic”. Prin implicarea elevului ca partener permanent, în predare sau evaluare, lecția virtuală este mai eficientă pentru randamentul școlar, cel puțin pentru unele discipline umaniste, printre care și limba și literatura română. Fenomenul copierii temelor poate fi evitat și acestea devin mai personalizate printr-o implicare subiectivă a elevului. Prin caracterul îngrijit al paginii Word, elevul este mai ușor obișnuit cu aspectul îngrijit al unei pagini scrise. Desigur, exercițiul tastării trebuie alternat neapărat cu cel al scrierii de text.

Trăim însă într-o lume în care este inadmisibilă necunoașterea principiilor tehnoredactării, căci comunicarea scrisă trebuie să folosească computerul ca mijloc de a redacta și transmite documente. Se impune deci ca profesorul de literatură română să supravegheze nu numai competențele elevilor de a scrie de mână corect, ci și cu ajutorul calculatorului, căci problema depășește pe profesorii de tehnologia informației, care nu sunt pregătiți pentru partea de comunicare efectivă. Printre compunerile pe care le exersează elevul/ studentul este necesar să existe și cele cu caracter electronic – documente Word, PowerPoint etc., căci, de acestea, elevul se folosește foarte mult și la alte materii sau în cadrul situațiilor de comunicare din viața reală, și, nu de puține ori, greșește. Prin sistematizarea informației pe care o poate atât de lesne oferi pagina Word sau diapozitivul PowerPoint, elevul se obișnuiește cu un spațiu geometrizat, necesar realizării rapide de sinteze, începe să livreze informația mai repede și mai ordonat, aducând completări de rigoare. Discursul nu mai este unul exclusiv al lecturii temei, ci preponderent al prezentării, incluzând text, imagine, sunet, ceea ce reprezintă un câștig.

Considerăm că, pentru o mobilizare performantă a disponibilităților intelectuale, elevii/ studenții nu trebuie tratați doar ca niște consumatori de soft educațional, ci și ca niște generatori de astfel de aplicații. În felul acesta, sunt dezvoltate și alte tipuri de competențe decât cele clasice, iar comunicarea dobândește forme interesante pentru elev/student, și chiar pentru profesor, care învață odată cu aceștia. Elevii de liceu au primit drept sarcini de lucru, de tipul proiectelor sau studiilor de caz, desfășurate pe echipe, nuvelele fantastice aparținând lui Mircea Eliade (La țigănci și Tinerețe fără de tinerețe), pe care să le transforme în aplicații PowerPoint, Fireworks, Flash sau Dreamweaver. Astfel, se pot genera, de către elevii înșiși, sub supravegherea discretă a profesorului, lecții interactive, teste și chiar pagini sau site-uri web pe teme literare – dedicate unor opere sau unor autori.

Există mai multe instrumente online care pot fi utilizate pentru a sprijini comunicarea, pentru a încuraja comunicarea dintre elevi și pentru a organiza resursele de pe Internet. Printre acestea

amintim blog-urile, wiki-urile și instrumente de colaborare online. Fiecare dintre aceste instrumente prezintă atât avantaje, cât și dezavantaje; folosirea lor pentru a sprijini atingerea obiectivelor și colaborarea elevilor în cadrul unității de învățare trebuie hotărâtă după o analiză atentă.

Instrumentele de colaborare online merită o atenție aparte.

Prin utilizarea instrumentelor de colaborare online, elevii pot lucra împreună la documente, fișe de lucru și prezentări pe care le creează online. De asemenea, se pot încărca fișiere create anterior, de pe calculatorul personal. Fiecare resursă online oferă diferite posibilități, printre care amintim:

- Accesarea de fișiere de pe un calculator conectat la Internet;
- Invitarea alte persoane pentru a vedea sau edita documente;
- Permite diversilor autori să editeze și să vizualizeze un document în același timp;
- Lucrul la documente se poate realiza online sau offline;
- Compararea a două versiuni ale aceluiași document;
- Identificarea contribuțiilor autorilor în diverse versiuni ale documentului;
- Monitorizarea versiunilor anterioare ale unui document;
- Publicarea pe o pagină web sau într-un blog a conținutului;
- Introducerea de comentarii fără a modifica textul documentului;
- Adăugarea de elemente de proiectare, imagini, hărți, diagrame și grafice;
- Notificarea celorlalte persoane în momentul în care conținutul se modifică.

Pornind de la afirmația lui Mircea Eliade, conform căreia sensurile adânci ale operei sale nu vor putea fi înțelese decât de cei care vor privi creația literară și cea științifică holistic, am considerat că o abordare transdisciplinară a nuvelor sale reprezintă, de asemenea, o modalitate de receptare eficientă a acestora. Finalitatea transdisciplinarității este înțelegerea omului în totalitate. Pentru că ne aflăm astăzi în plină revoluție a inteligenței, trebuie să înțelegem că transdisciplinaritatea ne descoperă dimensiunea poetică a existenței, traversând, așa cum am spus, toate disciplinele, dincolo de ele. În domeniul educației, transdisciplinaritatea urmărește punerea în funcțiune a unei inteligențe largite, care reflectă triada: inteligența analitică, inteligența emotivă, inteligența corpului. Transdisciplinaritatea creează punți între științele exacte și științele umaniste, între gândirea științifică și gândirea simbolică, între cunoaștere și ființă. Implicând atât o cunoaștere rațională, cât și una revelată, transdisciplinaritatea reprezintă una dintre cheile codului nuvelor fantastice eliadești. Prefixul „trans” se referă atât la ceea ce se află între discipline, cât și înăuntrul lor, sau chiar dincolo de ele, orientându-ne spre un nou context căruia noi, profesori și elevi, trebuie să-i găsim un sens. Sens pe care însuși Eliade l-a căutat, domeniile variate de care a fost interesat de-a lungul vieții, îndreptându-ne a-l considera un transdisciplinar *avant la lettre*.

Bibliografie

1. Anghel, Traian, Instrumente Web 2.0 utilizate în educație, Cluj-Napoca, Editura Alabastră, 2009
2. Anton, Mariana, Didactica abordării naratologice a textului

fantastic, Ed. „Școala gălățeană”, 2006

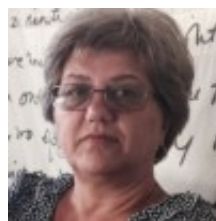
3. Bruns, Axel, Blogs, Wikipedia, Second Life, and Beyond : From Production to Produsage, Digital Formations, 45, Peter Lang, New York, 2008

4. Eco, Umberto, în Șase plibări prin pădurea narativă, Constanța, Ed. PONTICA, 1997

Probleme ale instruirii practice a elevilor în condiții pandemice

De **Loreta Moisă**

Colegiul Tehnic Gheorghe Asachi, Onești (Bacău)

Școala este locul de producere și transmitere a cunoașterii, de formare a competențelor cognitive, de înțelegere a sensului vieții și a lumii care ne înconjoară, de înțelegere a raporturilor cu ceilalți și cu noi înșine. Elevii din învățământul liceal și profesional sunt o categorie importantă a societății noastre, aflată, și în mod normal, într-o permanentă schimbare. Misiunea școlii nu este doar de a pregăti forța de muncă. Școala trebuie să profileze caractere, să-i educe tânărului plăcerea de a învăța, dorința de a reuși și de a face față schimbărilor de pe piața muncii. În ultima jumătate de an au fost schimbări cauzate de pandemie, schimbări care lasă urme adânci în comportamentul și dezvoltarea societății.

Adolescența, și în condiții normale, este o perioadă tumultuoasă. Elevii învață acum să devină autonomi, să gândească singuri și să ia decizii în consecință. Acum au mare nevoie de sprijin și de îndrumare din partea părinților, profesorilor. Însă părinții nu sunt toți pregătiți să încurajeze autonomia copilului și să îl ajute să se desprindă sănătos. De teama că acesta nu va lua deciziile bune, părintele insistă ca adolescentul să asculte, așa cum o făcea în urma cu câțiva ani. De aceea, adolescentul se simte neînțeles și nu mai este dispus să comunice, se închide în el iar părintele se simte îndepărtat și nu mai încearcă să se apropie, pentru că nu mai găsește metodele potrivite. De aici își au rădăcina o mulțime de probleme ale adolescenților. La fel de important, la vârsta aceasta, este și grupul de prieteni. Dacă sprijinul primit de la prieteni este de calitate, adolescentul are de câștigat. Dacă, dimpotrivă, influența grupului nu este una sănătoasă, adolescentul poate intra în diferite situații problematice. La toate problemele menționate mai sus se adaugă problemele fizice și emoționale ridicate de pandemie. Elevii se confruntă cu reguli noi, comunicate din diferite direcții – autorități, părinți, școală, grup de prieteni, massmedia, uneori neunitar. Consecințele emoționale sunt puternice.

O problemă importantă este desfășurarea orelor în condiții de siguranță, atât pentru elevi cât și pentru educatorii lor. Au trebuit să fie găsite soluții care să poată facilita diminuarea impactului pandemiei asupra învățării, precum și reducerea decalajelor

înregistrate în învățare. Recomandările propuse de către Ministerul Educației și Cercetării au urmărit trei scenarii care reflectă totodată rezultatul consultărilor realizate la nivel comunitar pe tema provocărilor, vulnerabilităților, constrângerilor și soluțiilor specifice pentru fiecare scenariu în parte. Propunerile au vizat în egală măsură eliminarea barierelor pentru participarea la educație, susținerea învățării și asigurarea stării de bine a tuturor elevilor, precum și acordarea sprijinului necesar cadrelor didactice, personalului școlilor pentru a putea asigura servicii de educație de calitate, în siguranță.

Experții americani de la Centrul pentru Prevenirea și Controlul Bolilor din SUA (CDC), reprezentanții Organizației Mondiale a Sănătății și reprezentanții UNICEF au fost de părere că școlile trebuie să fie deschise, iar elevii trebuie să meargă la cursuri doar dacă sunt sănătoși, și asta pentru că școlile joacă un rol esențial în bunăstarea comunităților, oferă programe de educație și sprijin academic elevilor, precum și activități și programe care ajută la îmbunătățirea sănătății sociale și emoționale a elevilor.

În acest context, instruirea practică a elevilor a devenit o problemă cu și mai multe implicații. Desfășurarea orelor de instruire practică în atelierul școlii sau la sediul operatorilor economici a dus la conceperea de noi documente care să conțină măsuri prin care să se asigure sănătatea și siguranța elevilor, a profesorilor lor, a tutorilor și a tuturor celor implicați.

Pregătirea practică a elevilor la operatorul economic se organizează conform reglementărilor pentru operatorii economici, în spațiile destinate instruirii practice (asigurându-se resurse umane – tutori, materiale necesare formării, amenajare corespunzătoare a spațiilor de lucru, igienizare, căi de acces etc). Numărul de elevi care efectuează instruirea practică la un operator economic este determinat în urma calculului privind asigurarea unui spațiu individual de lucru determinat, pentru fiecare elev, în funcție de normele emise de către Ministerul Sănătății cu respectarea tuturor măsurilor de protecție stabilite împotriva infectării cu SARS-CoV-2. Contractul de pregătire practică încheiat între instituția școlară și operatorii economici a trebuit să fie completat cu măsurile și normele de prevenire a infectării cu SARS-CoV-2. Conform contractului, operatorul economic asigură un tutore de practică ce va urmări formarea elevilor în condiții optime de respectare a tuturor normelor de sănătate și securitate în muncă și a măsurilor de protecție stabilite împotriva infectării cu SARS-CoV-2.

Cadrul didactic care monitorizează activitatea elevilor în perioada desfășurării pregătirii practice urmărește, de asemenea, să fie respectate măsurile pentru asigurarea prevenirii infectării cu acest virus. Triajul epidemiologic la intrarea în spațiile destinate pregătirii practice, atelierelor școlii sau sediul operatorului economic, trebuie efectuat cu respectarea condițiilor stabilite și impuse de către unitatea școlară prin procedura operațională aprobată, respectiv operatorul economic (măsurare temperatură, declarație pe proprie răspundere sau alte măsuri precizate în documente specifice), în conformitate cu reglementările aplicabile. Elevii, maistrul instructor, tutorii de practică trebuie să poarte mască de protecție obligatoriu, conform normelor emise de către Ministerul Sănătății. Igiena corespunzătoare a mâinilor trebuie să fie efectuată frecvent, școala sau operatorul economic asigurând soluții de dezinfectare, săpun, prosoape de hârtie și apă curentă. Trebuie asigurat și respectat fluxul pe căile de acces. Intrarea și ieșirea elevilor în spațiul destinat instruirii practice trebuie

realizate prin locuri și pe trasee stabilite de către în prealabil, cu respectarea distanțării între elevi.

Mentinerea unui mediu curat și sanatos prin protocoale de curățenie și ventilație (de exemplu, curățarea și dezinfectarea zilnică a suprafețelor atinse frecvent (balustrade, mese, mânere de uși și ferestre), utilizarea spațiilor de instruire practică trebuie realizate în condiții normale, instituția în cauză asigurând dezinfectarea spațiilor după utilizarea de către fiecare grup de elevi și aerisirea frecventă a încăperilor. Conform normelor, trebuie asigurată o aerisire a spațiilor de minimum 10 minute la fiecare oră. Utilizarea de materiale didactice, aparate, scule, dispozitive, verificatoare de către mai mulți elevi trebuie limitată la minimum. În acest sens, sunt prevăzute modalități de dezinfectare adaptate, proiectându-se organizarea de activități individuale pentru a evita schimbul de materiale. Toate acestea este necesar să fie curățate și dezinfectate după utilizare.

Misiunea școlii nu este doar de a pregăti forța de muncă. Prin explicații atente, date cu căldură și arătând grija față de sănătatea lor, elevii vor înțelege că trebuie respectate toate măsurile de sănătate și securitate în muncă la executarea operațiilor și, în plus, măsuri suplimentare de protecție sanitară. Astfel, vor fi pregătiți pentru angajare, fiindu-le clară necesitatea respectării regulamentelor și a legislației în vigoare.

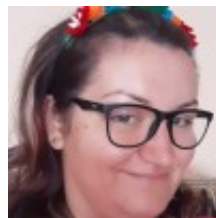
Bibliografie

1. Basuc Mariana, Balta Mihai și – Reglementări și bune practici în domeniul securității și sănătății în muncă – Editura Copertex – București – 2004.
2. Demian Adina-Mihaela – Combaterea stresului de la locul de muncă, măsuri la nivel individual și organizațional – București – 2005
3. Ordinul comun OMEC 5487/31.08.2020 și OMS 1494/31.08.2020 pentru stabilirea unor măsuri de organizare a activității în cadrul unităților de învățământ în condiții de siguranță epidemiologică pentru prevenire și combatere a îmbolnăvirilor cu SARS-CoV-2
4. Ghidul pentru învățământul profesional și tehnic, an școlar 2020-2021, elaborat de MEC

Dascălul zilelor noastre, „șlefuitor de suflete” online?

De **Oana-Camelia Bălan**

Școala Gimnazială Aviator Alexandru Șerbănescu, Colonești (Ilt)

Sintagma de „școală online” și-a făcut apariția în viețile noastre, profesori, elevi și părinți (pentru că și ei au fost cumva afectați) în urmă cu șase-șapte luni și parcă né-a dat lumea peste cap! Da, putem fi mulțumiți că, bună sau rea, grea sau ușoară, permisivă sau nepermisivă, această modalitate né-a permis, mai mult sau mai puțin, să găsim calea comună, între noi, profesorii și elevii noștri.

A reușit să né mențină conectați între noi, la materie! Dar ... pentru că întotdeauna există un dar, oricât de mult aș vrea să cred că online-ul a rezolvat problema școlară, ei bine, nu! Primul lucru care mi-a lipsit, și poate cel mai important, a fost feedback-ul, acel moment când mă uitam în ochii elevilor mei, după ce le predasem o noțiune nouă și încercam „să dibuiesc” ce-i în mintea lor, cât au înțeles din ceea ce am discutat. Această conexiune inversă a fost imposibil să o stabilesc oricât m-aș fi străduit.

Libertatea de a-și organiza propria învățare i-a atras parcă pe mai mulți, alții însă au pierdut pentru că școala la distanță nu presupune, din păcate, gratuitate! Eforturile au fost făcute, dar nu cu efectul scontat. Câți copilași n-au rămas pe dinafara acestei „onlinizări”?

Școala online a intrat timid, stângaci în viețile noastre, dar iute că acum parcă nu né mai dă pace! N-aș putea să-i menționez doar partea negativă, căci nu o are doar pe aceasta. Ea a reușit să atingă câteva deziderate pozitive, cum ar fi: există școli în care numărul de elevi dintr-o clasă se apropie fulminant de 30 de elevi sau poate chiar mai mult, iar acest tip de școală a reușit să-i dea șansa fiecărui elev de a-și atinge propria performanță, de a participa activ la activitățile desfășurate. Și când spun performanță, nu mă refer la „a face performanță”, ci la capacitatea fiecărui elev de a-și atinge punctul maximal la învățătură, fiecare după cum și cât poate. A dispărut astfel tracul unora de a nu putea să se exprime, căci nu mai este decât el față în față cu profesorul! Practic, i-a încurajat pe cei mai timizi să-și depășească bariere impuse poate de comunitatea în care „se școlea”. Casa, cu tot ceea ce presupune ea, liniște și confort, a putut să-i ajute pe câțiva elevi.

Dar cum întotdeauna o parte favorabilă atrage o altă parte, nefavorabilă, o mare suferință a mea, ca profesor și, majoritar, chiar și a lor, ca elevi, este lipsa socializării. Aceasta parcă a fost mai dură decât lipsa feedback-ului. Țin a menționa faptul că elevii mei mi-au trimis materiale lucrate, le-au încărcat pe platforma Google Classroom unde aveau conturi create, am avut întâlniri pe Zoom. Alții au agreat Whatsapp-ul pentru trimiterea temelor, a fișelor de lucru, eu editam pozele, le încercuiam ceea ce greșeau, dându-le răspunsuri la întrebările lor, munca fiecărui elev fiind stocată pe *foldere*! Dar și așa, m-am simțit néimplinită.

Revenind la ideea de socializare, lipsa ei m-a descumpănit puțin, pentru că, profesor fiind, menirea primordială este aceasta – de a socializa cu elevii mei, de a-i percepe dincolo de cunoștințele de limba și literatura română, or școala online „a îngropat” puțin socializarea.

Ca și cum *displayul* nu né lăsa să vedem și dincolo de el! Răspunsurile primite (schimbările de idei) erau vagi, seci, pavoazate sub formă de fețe zâmbitoare, altele triste, varii *emoticoane*, care deși râd sau plâng, sunt furioase, NU SPUN NIMIC! Ireal, nu? Totodată, dureros...

Probabil se va găsi cineva să adauge că în clasă comunicăm și altfel decât verbal, respectiv nonverbal sau paraverbal. Da, dar acestea două din urmă sunt doar niște structuri deduse din prima.

Concluzionând, profesorul nu a mai putut învăța cu ajutorul elevilor pe care i-a învățat, i-a fost refuzat acest drept, iar elevul a trebuit „să învețe să învețe”. Această activitate l-a responsabilizat cumva pe copil, orice vârstă ar avea el. L-a pus în postura de a accesa link-uri, de a căuta informații, de a le stoca, de a le procesa și de a reuși să se mențină cel puțin constant în propria activitate

de învățare. Totodată, l-a ajutat să-și continue dezvoltarea personală, să valorifice pilonul educației referitor la învățarea pe tot parcursul vieții (*long life education*). Libertatea de a-și organiza propria învățare i-a atras parcă pe mai mulți, alții însă au pierdut pentru că școala la distanță nu presupune, din păcate, gratuitate! Eforturile au fost făcute, dar nu cu efectul scontat. Câți copilași n-au rămas pe dinafara acestei „onlinizări”?

Totuși, privind lucrurile tranșant, la rece, contextul sanitar actual nu oferă altă soluție, iar noi suntem atât de „săraci” în fața unei asemenea distanțări! Probabil că o digitalizare completă a educației, dar masivă, globală, responsabilă ar fi perspectiva optimă pentru dezvoltarea intelectuală a elevilor!

Un obicei de iarnă – colindătorii

De **Gabriel Mirea**

Colegiul Național Grigore Moisil (București)

Greutatea de-a mai preda în apropierea vacanței de Crăciun. Așteptarea colindătorilor la oraș – cum era altădată, cum e acum. Știrile false – suporturi pentru slăbirea obiceiurilor... Suntem deja dincolo de Moș Nicolae. Mai un hop și gata-i școala. Geaba proful de română cearcă să spună o poveste fascinantă, sunetul apropierei lui Moș Crăciun i-acoperă vocea cu totul. De pomană își bate gura ca la fasole drăguța de economie să te învețe cum să fii bogat, când sacul cu cadouri al lui Moș Crăciun parcă deja zăngăne la ușă. Mozart, Beethoven, Schubert – murmură ca-n transă proful tinerel și bine clădit de muzică, dar cine să-l mai asculte când răsună, în același timp: O Tannenbaum, Merry Christmas și Sculați boieri, nu dormiți...

Proful de mate se chinuie să deseneze patrulete, dar mâna, nu știu cum, nu-i poate realiza decât scheme de brazi. La chimie tocmai s-a trecut la săruri, dar fetele imediat se duc cu gândul la parfumul Channel pe care și l-au dorit tot anul. Băieții, în schimb, la ora de sport, nici că se ating de vreo minge, rumegând un viitor party colosal când s-or da de Crăciun cadouri grăma' pe Stadia cu PS5 activat. Ce mai, profii albesc văzând cu ochii tot dând să-și spună lecția, dar pe gură le iese globulețe, beteli, mici cadouri. Se resemnează și dispar din peisaj.

Unul dintre ei ajunge acasă, la prânz, nemulțumit că nici n-a știut să fie în ton de sărbătoare cu elevii, nici n-a mai apucat să-și turuie lecția, nici mărețele gânduri despre politică, despre cărți, despre visare nu și le-a comunicat. A vorbit unor elevi cu pereți în urechi, unor ochi albiți de drogul Crăciunului, unor fețe înțepenite în reverii cu fundă.

Acum, proful cu pricina și-a lăsat deoparte mărețele idealuri și gânduri, ce-or fi fost, și-așteaptă cu bucurie ceva colindători la ușa sa. Stă la bloc, într-un cartier mărginaș bucureștean, c-o ușă

modernă la intrare, echipată de bună seamă cu 100 de încuietori – ca toate de pe scara sa – și se gândește că imediat vor veni din abundență urătorii. – Hehe, pe vremea sa, erau și câte 3-4 echipe deodată pe scară, trebuia să ai o adevărată strategie, coborai de la etajul 10 în jos, dacă te aveai bine cu celelalte echipe (și atunci îi așteptai pe ai de la etajele de mai jos să termine), iar de nu, te duceai direct la ușile pricopsiților, darnicilor, doar la naiba, îi marcasei din anii trecuți, ca și pe scârțarii ori pe nesimțiii care nu deschideau și pândeau de după vizor.

Orele însă trec – e de 6, apoi de 7, trece și 8, uf, e aproape 9. Și nimeni nu sună. La fiecare oră, proful mai adăugase ceva pentru răsplata de după urare: portocale, mere, banane, 10 lei, apoi 50 pentru fiecare colindător, un fular roșu, o căciuliță cu moț, un joc de PS5 Spider-Man Miles Morales ori altul, Fifa 2021. Cu toate astea, nimeni n-a sunat. La știri, încă de la prânz se transmitea că există într-unul din blocurile bucureștene un ucigaș de copii. Niciun părinte de spaimă nu și-a mai lăsat pe cel mic să umble la urât. – Da stai p-acasă, drace, ce-avem nevoie noi de pomana vecinilor! Mai bine fă-ți lecțiile pentru vacanță – ah, ce bine o fi sunat asta puștimii, nu sunt doar cele mai plăcute îndemnuri!!! – și pe urmă te poți distra pe cînte la desene.

Aproape de 9, s-aude o bătaie ușoară în ușă. Prin vizor se văd două fete, au în jur de 5 ani, probabil gemene, îmbrăcate foarte săracăcios. Abia li se aud glăscioarele și-s înghețate tun, au muci la nas și-o lăcrămioară înghețată sub gene. – Ce-i cu voi, zânelor? întrebă profesorul. – Primiți, nene, cu Moș Ajunu', susură cele două colindătoare. Încântat, proful deschide ușa larg și le ascultă cântecelul întretăiat de suspine: – Né dați ori nu né dați... Am venit și noi odată... Maica Domnu' să v-ajute... Nu s-aud prea multe cuvinte, fetele ba cântă, ba-și trag mucii. Sătul însă de așteptare, proful nu le mai întreabă ce-i cu ele, de ce sunt și înghețate și bâzâitoare. În schimb, le dă tot muntele de cadouri pregătit pentru toți urătorii de nu mai veniseră. Fiecare fetiță pleacă încărcată cu câte două sacose. Acum zâmbesc, bucuroase mai ales de portocale pe care le-au scos și le țin numai la nas, încântate de aromă. – Să mai veniți și mâine, le strigă cu tristețe proful fetițelor alergânde spre un alt etaj. Dar nu înainte de a-i mulțumi din viteză.

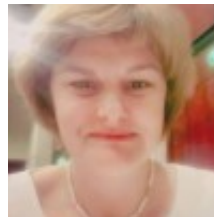
Apoi profesorul închide ușa și se duce la masă. Dă drumul la știri. În *prime time* tocmai se anunță c-a circulat o informație greșită a Ministerului de Interne. Un reporter auzise – de după ușă – doi polițiști de la Ministerul de Interne care vorbeau despre ultima bombă, un tăietor de gulii. El însă înțelesese că fusese vorba de-un ucigaș de copii. Copii, gulii, pe-acolo. Transmisese repede informația, celelalte televiziuni nu mai verificaseră, dar o expediaseră la rândul lor. În fine, canalul TV spunea că l-a dat afară pe reporterul neglijent. Își cerea scuza, prin intermediul spicheriței, pentru dezinformare. Dar seara trecuse și copiii rămăseseră-n case de spaimă ucigașului. Acum glumeau pe canalele de socializare.

Dar până la anul, cu siguranță, vor mai fi speriați de 100 de știri despre tot felul de pedofili și oameni răi cu copii. Și ce nenorocire, după vacanță, cine va mai putea opri turuiala profilor?

Despre eroare

De **Carmen Rădulescu**

Colegiul Economic Ion Ghica, Târgoviște (Dâmbovița)

Atitudinea față de eroare/ eșec/ greșală este, în pedagogie, la fel de puțin tolerantă ca cea pe care o manifestăm în spațiul public, în morală. Deși un examen critic sumar né relevă faptul că orice existență este bazată, primordial, pe erorile pe care le facem, că eroarea este o componentă definitorie pentru om, né-am obișnuit să manifestăm față de eroare doar respingere și intoleranță. Și, dacă putem accepta faptul că în anumite condiții, în viața adultă, eroarea este inacceptabilă prin efectele sociale dezastruoase, nu același lucru îl putem spune despre eroare în școală, care ar trebui privită ca un laborator al maturității în care eroarea ar trebui și permisă și încurajată.

Articolul de mai jos, care e urmarea unei reflecții personale în marginea experienței mele ca profesor, invită, dacă vreți, la o schimbare de mentalitate în sensul unei mai mari toleranțe în școală față de eroare, față de greșală, atitudine care poate stimula nu doar motivația elevilor pentru învățare dar și efecte mai spectaculoase care țin de creativitate, de spirit antreprenorial etc.

Mă află de doi ani de zile într-o poziție de mentor în proiectul **ROSE**, iar în această calitate am avut ocazia să reflectez mai mult la lucrurile bune din practica educațională și mai ales la lucrurile în care né poticnim deseori.

În primul rând aș vrea să limitez puțin așteptările pe care denumirea de „mentor” le poate ridica în mintea și în sufletul dvs., pentru că, dacă acceptăm definiția mentorului ca fiind „*un înțelept, un povățuitor sau un îndrumător...*” atunci e clar că definiția nu mi se aplică, eu fiind departe de înțelepciune și neavând nicio virtute de povățuitor. Poate, în mică măsură să mi se aplice sensul de „îndrumător” dar nu unul care te orientează în călătoria ta ci, mai degrabă, unul care te însoțește în călătorie. Mă asociez mai mult cu noțiunea de „învățăcel” prin urmare, însoțirea dvs. este mai degrabă cu acest statut.

Acum, dacă am atenuat puțin nivelul de așteptare, cred că putem purcede la a descifra **ROStul** acestui proiect – **ROSE** – și mi se pare minunat că întâmplarea „a aranjat”, atât de fain onomastica acestui proiect (**Romanian Secondary Education Project**), incluzând aici, predestinal, rădăcina ROST-ului.

Un răspuns imediat, pe care îl deducem din formularul de aplicație, este „creșterea numărului de absolvenți de liceu care promovează examenul de Bacalaureat.

Un răspuns secundar, care vizează, mai degrabă, impactul acestui proiect, este de a-i ajuta pe acești omuleți, elevii de liceu, să se maturizeze, adică să își ia viața sub control, să devină stăpâni pe ei înșiși, să fie capabili să ia decizii și să își asume responsabilități. Și, examenul ăsta (BAC) devine, citit în această cheie (care e, de

fapt, cheia originală), tocmai asta: un examen al maturității. Acești copii au, în momentul promovării, toate premisele (**atitudini, abilitățile, cunoștințele - ASK**) pentru a-și asuma responsabilitățile vieții adulte. Și prin asta înțeleg inclusiv asumarea de riscuri și greșeli.

Întâlnim adeseori persoane foarte tinere, dar și adulți, care au sindromul „bocitoarei”. Sunt, și cu siguranță aveți în minte acest profil, cei care sunt atât de înfricoșați de a asuma eșecul ca parte a ecuației personale încât resping sau atribuie eșecul exteriorității. În consecință, lasă rezolvarea acestui eșec tot exteriorității sau, ca să vorbim în termeni corporatiști, externalizează eșecul. Vinovații sunt întotdeauna „ceilalți” prin asta înțelegând fie lipsa de resurse, fie alcătuirea strâmbă a sistemului educațional sau lipsa de motivație a elevilor sub presiunea ispitelor media și a *influenceri*-lor etc. Din păcate, cu o asemenea înțelegere suntem în impas, lipsiți de orice perspectivă, blocați într-un vis iluzoriu, fără scăpare și fără succes.

Ori, dacă ne dorim o schimbare reală, o maturizare progresivă a societății, e clar că nu putem persista într-un context care nu încetează să ne convingă prin rezultatele lui negative și e clar că nu putem aștepta schimbarea din afară. Pentru că schimbarea trebuie să înceapă cu fiecare dintre noi, la nivel individual, printr-o reflecție care trebuie să devină un exercițiu cotidian.

Potrivit sociologului Max Weber, bunăstarea capitalismului a apărut dintr-un tip de comportament ce se originează în spiritul protestant și, mai precis, într-un obicei practicat cu religiozitate (înțelegând prin asta disciplină) de către fiecare membru al comunității – acela de a ține un jurnal. În acest jurnal protestanții își notau, dimineața, lucrurile pe care trebuie să le îndeplinească peste zi și mai notau seara, la apus, înainte de a pune capul pe pernă, reflectând asupra lucrurilor reușite, finalizate, dar mai ales asupra piedicilor care au blocat realizarea anumitor scopuri.

Această reflecție trebuie cultivată și la noi. Reflecția nu doar ca analiză ci ca o aplecare a ta însăși/însuși către tine, către sămânța pe care ai plasat-o acolo în copilărie și pe care o urmărești cum crește. O călătorie inițiată de tip invers, pe care o faci cu scopul de a simți creșterea *in situ*, punând surdina zgomotului mundan, pentru a ne maturiza în chip real și, de ce nu, pentru a deveni mai bogați (dacă nu material, măcar spiritual), căci reflecția este o hrană ce poate adăuga ceva ființei noastre, cu fiecare gând.

Cum putem face asta? Ei bine, cred că o abordare ce poate avea șanse de reușită este cultivarea interogației, a spiritului critic, acceptând eroarea sau măcar având un mai mare grad de toleranță față de ea. Și prin „toleranță” nu mă refer la „a trece cu vederea” erorile, ci a avea o atitudine mai permisivă în exprimarea erorilor, una în care să nu fi permanent în poziția „corectorului” care, cu preamărită sa cunoaștere vine să aplice „îndreptare” de o manieră dureroasă). Până la urmă, școala, laboratorul, sunt locurile cele mai dezirabile pentru acceptarea erorilor, pentru că în aceste spații consecințele erorilor nu vor fi niciodată unele catastrofale.

Îmi amintesc că, la un moment dat, am fost în asistență la o mult mai tânără colegă și observațiile făcute la această lecție au relevat o anumită orientare a cadrelor didactice pentru valorizarea „răspunsurilor corecte”. Deși pe tot parcursul lecției doi dintre elevi au fost foarte activi și au pus întrebări (unele chiar incomode), la finalul lecției domnișoara profesoară i-a apreciat doar pe cei care au dat „răspunsuri bune”, care au știut să

reproducă necritic un text de manual. Deși etica privind intervențiile directe la orele asistate prevede o anumită interdicție, m-am văzut obligată să intervin și să recuperez pentru elevii curioși aprecierea pierdută de către domnișoara profesoară într-un comportament rutinier, menționând faptul că întrebarea, neliniștea cunoașterii, curiozitatea sunt, în general, mult mai fecunde în planul realității decât par să fie răspunsurile pre-fabricate.

Și, ca să evit un ocol foarte mare, revenind la proiectul ROSE, cred că ROStul acestui proiect este de a-i ajuta pe elevi „să alerge singuri”. Profesorul, asemenea unui antrenor, îi arată elevului calea și niște principii de urmat, îi călește caracterul (reziliență, rezistență la efort și la eșec) și îl încurajează să alerge, pentru că singurul lucru pe care antrenorul nu îl poate face este să alerge în locul elevului. Misiunea antrenorului relevată și în denumirea de „antrenament” este aceea de a-l pune pe elev în mișcare, în atmosfera potrivită competiției. Reușita, succesul, depind foarte mult de gradul de încurajare (**empowerment**) pe care antrenorul îl investește în elevul său.

Mi s-a întâmplat, bunăoară, la o oră de logică, discutând despre argumentare și despre întemeierea suficientă pentru acceptarea sau respingerea unei teze, să fiu în situația de a da credit unui elev pentru o idee la care nu mă gândisem. Încercând să îi fac pe elevi să conștientizeze importanța temeiurilor le-am pus următoarea întrebare „Ce faci dacă cineva îți spune că Luna se învârtă în jurul Soarelui?” cu gândul că răspunsul e evident și îndeamnă la respingere. Surpriza a fost că cei mai mulți dintre ei au spus că „lucrul ăsta e adevărat”. Completarea mea – păi, Luna se învârtă în jurul Pământului nu al Soarelui – i-a făcut pe cei mai mulți dintre elevi să râsufle ușurați, ca atunci când descoperi un adevăr ce era evident dar pe care l-ai omis din neatenție sau dintr-un impetuos al tinereții. Unul dintre elevi însă, după hăhăiala generală, își ia inima în dinți și ripostează: păi, doamna profesoară, dacă Luna se învârtă în jurul Pământului și Pământul se învârtă în jurul Soarelui, înseamnă, implicit, că Luna se învârtă și în jurul Soarelui. Construie silogismul perfect, pe care eu nu puteam să îl ignor doar pentru a-mi menaja vanitatea de profesor, ci pe care trebuia să îl recunosc cu modestia celui care își dă seama că suntem în primul rând învățăcei și că școala este, cel mai adesea (așa cum își dorea Constantin Noica) „locul în care nu se știe cine dă și cine primește”. Totul este să avem disponibilitatea și permeabilitatea de a accepta acest lucru. Și l-am recunoscut. M-am simțit minunat făcând asta și totodată, elevul meu s-a simțit minunat.

Și, pentru că am ajuns la momentul evocării emoțiilor, trebuie să aduc aici în discuție un experiment pe care obișnuiesc să îl fac la formările cu profesorii mai tineri. De fapt, nu e chiar un experiment pentru că știu dinainte rezultatul dar, mărturisesc, nu mă pot opri să mă bucur cu fiecare re-confirmare a acestui rezultat. Despre ce este vorba?

Ei bine, le cer colegilor să își amintească ceva din școala pe care au făcut-o ei (indiferent dacă e vorba de ciclul primar, gimnaziu sau liceu). Și, ce credeți? Răspunsurile sunt aproape invariabil de tipul: „îmi amintesc de profesorul X pentru că mă făcea să mă simt minunat, mă încuraja ș.a.” sau „îmi amintesc de profesorul Y pentru că mă făcea să mă simt mizerabil. Mă jigneau de fiecare dată când greșeam și era foarte exigent”. Răspunsurile lor nu evocă niciodată cunoștințe (niciunul nu rememorează ora în care a învățat teorema lui Pitagora sau alt conținut teoretic). De ce? Pentru că ceea ce rămâne după ce „ai uitat tot ce ai învățat în

școală” (ca să reiau aici definiția pe care o dă Albert Einstein educației) sunt sentimentele pe care le asociem cu școala, cele care né-au ajutat sau, dimpotrivă, né-au frânat în a né atinge propriul potențial. Întrebarea mea, la finalul acestui moment revelatoriu, este: de ce credeți că elevii noștri își vor aminti altceva despre școală decât ce né amintim noi? Și, când pun această întrebare nu înseamnă că reduc importanța cunoștințelor în ecuația personală, ba dimpotrivă, susțin întotdeauna faptul că gândirea, ca proces, are sens doar dacă poate ronțai cu dinții ei materia oferită de memorie – cunoștințele. Numai că, aceste cunoștințe nu sunt date neapărat de profesor (iar în zilele noastre acest lucru este cu atât mai evident prin multitudinea de resurse puse la dispoziție de tehnologie), cele mai multe sunt descoperite de fiecare individ într-un demers personal, pe care noi, ca profesori, putem doar să îl stărnim. Profesorul oferă doar „starea de spirit” necesară pentru ca elevul să își dorească să cunoască mai multe, iar această stare de spirit este inclusiv aceea de a accepta eșecul ca pe o condiție a reușitei.

Dar nu vedeți că au și ei de spus ceva, de mărturisit ceva? Și nu vedeți că noi nu avem întotdeauna ce să le spunem? Suntem doar mijlocitori între ei și ei înșiși. ...Stări de spirit, asta trebuie dat altora... (C. Noica)

M-am gândit de multe ori de ce anumite popoare au mai mult curaj în a-și exprima opinia, chiar dacă aceasta este deseori greșită. Iar explicația, cred că ține de întemeierea pe care o atribuie eșecului fiecare dintre nații. Atunci când temeiurile sunt unele obiective, raționale, într-o ordine științifică, eșecul este mult mai ușor acceptat. În ordinea acestei înțelegeri Edison spunea despre cele 99 de eșecuri trăite în procesul de obținere a becului electric „am descoperit 99 de moduri în care becul nu se aprinde”, pentru că, de fapt, fiecare dintre cele 99 de încercări a constituit o lecție, care a mai adăugat ceva la procesul cunoașterii și al devenirii. Atunci când temeiurile sunt mai degrabă unele morale, eșecul este tot mai greu de trecut, eșecul este „o rușine”, iar dacă ai o nereușită „te faci de râs”...Recunoașteți aici multe dintre expresiile pe care le folosesc elevii noștri pentru a-și justifica lipsa de reacție, întrebările pe care și le pun doar „în barbă” și pe care nu au curaj să le rostească cu voce tare, timiditatea. Și, în atari condiții, nici nu îi putem învinovăți pentru asta, pentru că un individ care a fost crescut într-un mediu care păcătuiește prin consecințe, nu își va asuma niciodată riscul de a fi stigmatizat.

---

iTeach: EXPERIENȚE DIDACTICE

ISSN 2247 – 966X

Editor: Institutul pentru Educație

Pagina Revistei: www.iteach.ro/experiencedidactice